

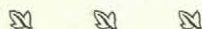
hierover bezorgdheid tot uiting kwam werd in een van de groote dagbladen het antwoord van den minister (gelukkig verkeerd) weergegeven als: eerst komen de menschen, daarna de monumenten".

Die term „monumenten" is hier misleidend. Het gaat niet om een enkel restantje uit een ver verleden, maar om het heele levende Nederland zelf. Gelukkig zien we, en vooral in den zomer, hoe duizenden en duizenden de „vrije natuur" zoeken, met verschillende bedoeling en verschillende waardeering, maar met een drift, die duidelijk doet gevoelen, dat de vrije natuur nog altijd een levensbehoefte is voor velen, voor de meesten. En het genot in de vrije natuur wordt vervoevoudigd, wanneer men geleerd heeft er waar te nemen en te onderscheiden, of om het een beetje geleerder uit te drukken, wanneer men eenigszins biologisch is geschoold.

Van biologisch geschoold gesproken, in het Engelsche Tijdschrift „Nature" vond ik eenige maanden geleden de uitspraak: wie geenerlei biologische scholing bezit, is een slecht burger en een gevaarlijk regeerder. Zoover zou ik nog wel niet willen gaan, maar het zou inderdaad zeer goed zijn, wanneer onze burgers en vooral onze regeerders wat meer biologische en laat ons er bij voegen historische en artistieke scholing zouden bezitten.

Ik hoop en verwacht, dat de Tentoonstelling in den Haag in dit opzicht groot nut zal stichten.

JAC. P. THIJSSE.

PREDÄ.

Slot.

De hoogte is bereikt. We zijn aan den oorsprong der beek, een bergmeertje, omringd door de eeuwige sneeuw. En hier, op meer dan 2800 m. hoogte aan den sneeuwrand, is 't nog al leven. *Erebia glacialis* heeft zich daar zooeven nog neergezet op een witte boterbloem, tusschen het gras van de levendbarende vorm van *Poa alpina*. Maar ons oog wordt al door andere heldere kleuren geboid; 't zijn de *Primula*'s, die hier den boventoon voeren, tusschen de spleten van dien granietrots komen aantallen violette bloemen van *P. viscosa* te voorschijn. En mee naar de sneeuw. Ze is nauwlijks weggesmolten, of 't door de zon veroverde terrein is bedekt met honderden *Soldanella*'s, teer en fijn gebouwd, met prachtig gefranjede kroon; er zijn zelfs enkele zuiver witte onder. Maar ook 't blauw doet zich gelden in zijn schitterendste diepte en helderheid. In de eerste plaats is 't de grootere *Gentiana verna*, de *Clev da tschel*, de hemelsleutel, zooals ze in 't Ladinisch heet, maar ook *G. nivalis* en de kleine *tenella* zijn veelvuldig. Overal schitteren de diepblauwe sterretjes. Komt er 'n wolkje de zon verduisteren, ze zijn overgevoelig en sluiten zich direct, maar gaan even snel weer open, als de zon er weer is. Het zaad behoort mee tot het allerfijnste, 't weegt maar 0,15 milligram.

Zet u rustig neer vol bewondering voor dezen brillianten rijkdom der hoogalpine natuur. 't Is 'n ongekende weelde; hoe hooger ge komt, hoe helderder, hoe stra-

lender deze Alpenkinderen u tegemoet treden. Zie die verscheidenheid van Cruciferen: *Hutchinsia alpina*, *Thlaspi rotundifolium*, de eerste wit, de tweede lichtend paars, *Arabis alpina* en *Draba aizoides*. En als ge zoeken wilt, vindt ge nog meer. Gouden geel van *Geum montanum* en *Potentilla aurea*, rose en witte *Androsace* in prachtpollen, zoo klein en zoo helder van bloem, Vergeet me niet, zooals alleen de hooge Alpen die kennen, en de zeldzame *Valeriana supina* bij het meertje.

En dat alles in de frissche, hooge, ijle berglucht, die alles licht en kleurig maakt,

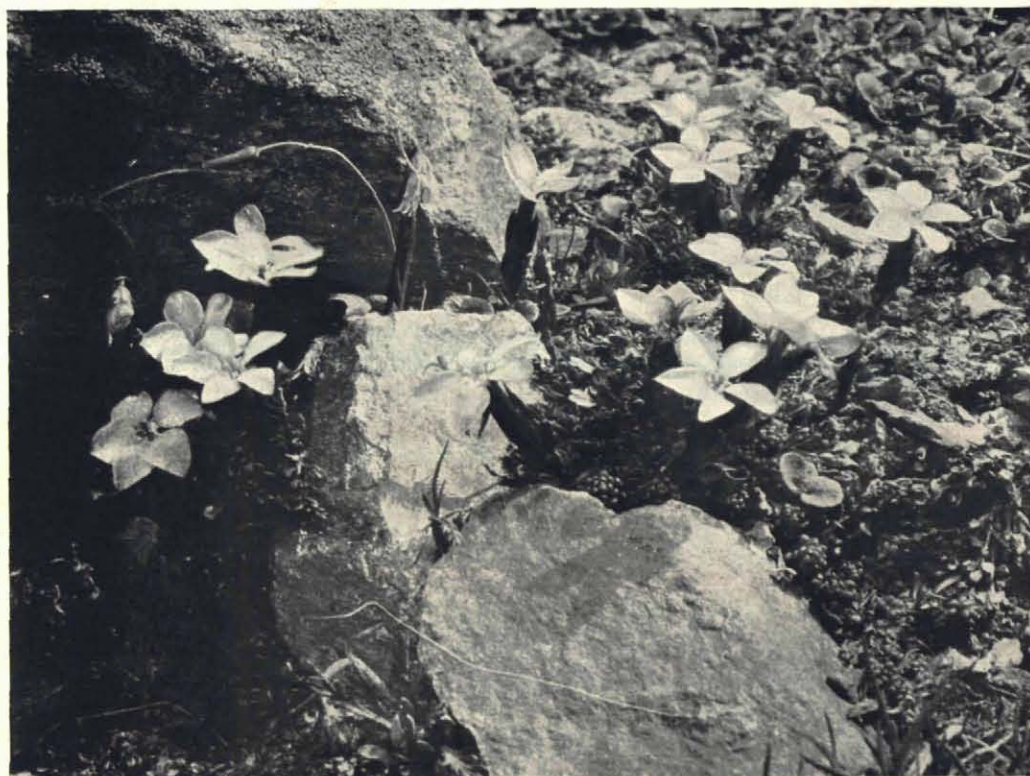

Fig. 6. *Gentianen* in het gebied der eeuwige sneeuw. Ook *Soldanella*.

waar 't een wellust is, in deze zonnige, warme dagen te toeven, waar slechts de dalende zon u noopt, af te dalen naar lager sferen, al liggen deze dan nog op bijna 2000 m. hoogte.

Gij zult den terugweg niet afleggen, als de zeldzame groep bergbestijgers, die ge in ganzenpas ontmoet. Hier is 't een beekje verscholen in *Ranunculus aconitifolius* met duizenden en duizenden witte sterretjes, dat u boeit. Daar een voorwereldlijk aandoende groep van *Lycopodium Selago*, of tusschen de steenen 'n varenrand van *Cystopteris regia*. Elders stijgen uit dikbladige rozetten de sterke stengels van *Sempervivum tectorum* op, welks verwant *Wulfeni* ge op den Schafberg in grooten

De schaduwen worden langer. De gemzen ontwaken. Met 'n paar goede oogen of 'n kijker ziet ge ze hier vast, zooals ge ook 's middags de arenden hebt zien cirkelen, of de „Murmeltiere” in hun komische bewegingen hebt begluurd. Dat alleen is een tocht naar het Tschit-tadal waard.

Naar huis! We zijn aan den kant van den bergkam. En als voor een wonder staan we voor een rots, bedekt met honderden der schoonste Dryaden, smetteloos roomkleurig, met hun aan den rand omgebogen blaadjes, die als zilver van onder zijn als de Alchemilla en grijs van boven. Het boschgebied is weer bereikt. We hebben slechts 'n tipje kunnen oplichten van deze weelde van bloemen en insecten in 't ongerepte Alpenland. Er groeien nog honderden anderen; er vliegen nog velen, die we niet noemden. Maar we moeten onzen pas versnellen. De schemering daalt. De nevel nadert.

Fig. 7. *Sempervivum arachnoideum*. De wachtpost voor het Gnomenhof.

Afscheid mag ik niet van u nemen, ook al is de avond gevallen en al is de rust verdiend. Een rechtgeaard entomoloog werkt ook in den avond en zeker in Preda.

't Hotel is er voor geschapen. Voor den ingang straalt een helder electrisch licht, dat reeds van verre zichtbaar is. Elders duisternis.

En de nevel — zult ge wellicht vragen. Een onvergetelijke avond — op entomologisch gebied althans — heb ik in Preda meegemaakt, juist terwijl de nevel zelfs 't station onzichtbaar maakte. Integendeel, de nevel schijnt hier in 't hooggebergte gunstig op de avondvangst te werken, zelfs 'n fijne motregen is niet hinderlijk.

We hadden 't over den buitengewonen rijkdom van dit gebied aan dagvlinders, doch voor de overige groepen, de pijlstaarten misschien uitgezonderd, geldt hetzelfde. De vangst duurt niet lang, zelfs niet op gunstige avonden. Ge hebt het licht om half negen aangestoken, maar ge kunt er rustig op een stoeltje bij gaan zitten. Maar na negenen begint het. 't Zijn de spanners, die het spel inzetten. Natuurlijk is *Larentia montanata* de eerste, die vliegt overal en op elk uur van den dag en den nacht, maar ook *L. Caesiata* en de zilverglanzende *Adaequata* verschijnen al spoedig aan het licht, gevolgd door de grootere *Kollariaria* en de weinig geteekende *Verberata*. 'k Zal u met de onderscheiding verder niet lastig vallen. Reeds naderen

Fig. 8. *Dryas octopetala*.

grootere spanners. Ze fladderen slechts even om het licht en zetten zich dan rustig op het grijze muurtje. 't Zijn de *Gnophros*-soorten, voornamelijk *Myrtillata*, weinig de stamvorm, meer de donkere *Obfuscaria*, die zich in aantallen meldt, 'n paar *Zelleraria*'s, gemakkelijk ervan te onderscheiden door den donkeren zoom aan den onderkant van den ondervleugel, en in gering aantal *Dilucidaria* en *Glaucinaria*.

Zoo tegen half tien komen de uilen en enkele spinners. Al vroeg hadden 'n paar *M. imbecillaria*'s ons met hun woest gedans om de lamp verveeld, al spoedig bijgestaan door de alom tegenwoordige *P. Gamma*, die ge ook overdag bij aantallen ziet vliegen. Gelukkig zijn ze af te leiden naar het licht van den binnengang. Want er komen waardiger plaatsvervangers in aantal. Als ik u zeg, dat van het geslacht *Hadena* acht soorten gevangen werden: de zeldzame *Rubirena*, de donkergrijze *Maillardi*, de lichtgrijze *Zeta*, de gewone maar mooi geteekende *Monoglypha* en *Lateritia* en

daarnaast *Adusta*, *Sublustris* en *Rurea*, dan zult ge misschien met mij wel willen erkennen een zoo zeldzame oogst niet veel te hebben aanschouwd. En daarbij in aantallen exemplaren. Er was geen sprake van, dat we ze met ons tweeën entomologen allen konden vangen en vangen is noodig, omdat men meestal slechts in 't net kan zien, welke soort het is. 'k Noemde slechts één uilengeslacht en alleen, wat ik zelve ving. Zoo vlogen er acht *Agrotis*-soorten: *Strigula*, *Innuba*, *Cuprea*, *Ocellina*; *Ypsilon* en *Segetum*, die overal vliegen, maar ook *Prasina* en *Simplonia*. Van de *Mamestra*'s 'n zestal, 't meest *Dentina* met de ab. *Latenai* en *Glauca*, maar ook *Pisi*, *Microdon* en *Serena*. Van de *Dianthoecia*'s was *Caesia* de algemeene, doch daarnaast *Proxima*, *Nana*, *Capsincola* en *Cucubali*. En dat alles in anderhalf uur tijds, want na elfen houdt de vangst hier op. Ge meent misschien, dat ik ze u alle heb genoemd, maar dat is bij lange niet het geval. Daar was nog de zeldzame *Cucullia Campanulae* met z'n ranke grijze vleugels, daar was *Leucania Comma* en *Acronycta Euphorbiae* in z'n alpenvorm *Montivaga*, die op dien eenen avond gevangen werden. Natuurlijk werd het grootste deel weer vrijgelaten, vele exemplaren zijn niet gaaf en vele anderen zijn reeds in de collectie aanwezig, maar de rijkdom aan soorten was verbazingwekkend. Een paar van de spinners wil ik nog noemen. n.l. *Pheosia Dictaeoides*, die we ook hier kennen, maar in 't hooggebergte zeer sterk afwijkt: ze is donker en zwart en groter dan de onze. Zoo nu en dan fladderen in woeste vlucht ook *Russula*'s naar binnen, zelfs een *H. Bifida*. En van de spanners heb ik u slechts een goed deel genoemd.

Misschien heb ik den niet entomologisch aangelegden lezer verveeld met mijn opsomming. 'k Durf niet al te volledig te zijn en niet bij de bijzondere soorten en afwijkingen stil te staan, maar ik verzeker u, als ge maar eenig gevoel hebt voor de schoonheden en merkwaardigheden der nachtelijke vlinderbent, dan kwaamt ge in extase bij dit verschijnsel op dezen avond. En dat alles vloog aan uit den nevel, zelfs uit den motregen. Natuurlijk zijn niet alle avonden loonend. 'k Heb er gezeten bij prachtige helderen sterrenhemel, dat niet meer dan een paar dozijn vlinders bij het licht verschenen. Vooral bij helder weer en maneschijn is de vangst gering. Doch ook dan duikt zoo nu en dan nog wel een zeldzamer soort op, die, zooals men dat noemt, den avond goed maakt.

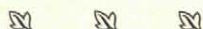
Berg echter na elfen gerust uw vlindernet op en ga ter ruste. Ge zijt trouwens ook waarschijnlijk reeds de laatste, want de morgen begint hier vroeg.

Geduldige lezer, 'k wilde, dat ik u een voorstelling kon geven van dit wondere Alpenlandschap. Slechts een paar wandelingen heb ik met u gemaakt en u slechts enkele van mijn eigen fotogratische opnamen kunnen doen zien. Van 't overig natuurschoon heb ik moeten zwijgen. 'k Had u zoo gaarne meegenomen naar een plekje bij het beekje, waar ik een paar maal den morgen of den middag doorbracht, waar geregeld de *Oranjetip* uit het bosch kwam en zich neerzette op het bebloemde weijtje, waar *Odezia Atrata*, de zwarte met 'n klein wit streepje boven aan den voorvleugel vloog, waar *Hepialus Humuli* in reuzenexemplaren op de sparren te vinden

was. Gaarne was ik met u op de berenjacht gegaan, niet om een roofdier te verschalken, 't komt hier niet voor, maar om den zeldzamen schoonen spinner A. Flavia met zijn prachtige, bonte, geel-wit-zwarte vleugels te vangen. Of 'n tocht gemaakt naar Muott, met z'n rijkdom aan Edelweiss. 't Zou u misschien gegaan zijn als m'n entomologischen vriend, ge zoudt ze niet gezien hebben. Ge zoudt ze zoeken op steile rotsen en gevaarlijke hellingen, maar ze zijn er te vinden bij duizenden in 't weiland tusschen 't gras. Als men ze maar eerst ziet, vindt men er hoe langer hoe meer en schitteren ze u overal tegen. Ge vindt ze ook hier in een tuintje bij 't station gekweekt, o, eeuwige schande, ze zijn veel grooter, maar komen uit . . . Aalsmeer.

Als ge kunt, lezer, tracht dan 'n deel van uw vakantie door te brengen in die wonderre Alpennatuur van Preda — of elders. Zwitserland telt gelukkig nog ongerept schoon genoeg voor wie het weet te vinden. Ge kunt er een gansch jaar op teren.

J. C. CETON.

DE BAARDMEESJES.

In „Door het Rietland” heb ik verteld, hoe, meer dan veertig jaar geleden, onze tochten door de plassen een bijzondere spanning kregen door het verlangen, om baardmeesjes te zien en vooral, om baardmeesjesnesten te vinden. Reeds toen waren die vogels zeldzaam en eigenlijk slechts op enkele plaatsen te verwachten.

Toch lag de spanning niet in de zeldzaamheid, maar meer nog in de bijzondere schoonheid en het „aparte” van deze vogels. Vroeger werden ze doodeenvoudig tot de meezen gerekend, maar thans vormen ze zeer terecht een afzonderlijk geslacht. Ze hebben in het geheel geen meezengezicht en ook geen meezengevederte. Bij een koolmees of pimpelmees ziet ge vaak de vlokkige veertjes fladderen in den wind. De koude noordooster schijnt hun vaak tot vlak op de huid te blazen. De baardmannetjes daarentegen hebben een vlak goed gesloten gevederte, satijnig glanzend en dicht aan het lichaam sluitend. Ook geen meezenkleuren, heel aparte kleuren zelfs. Het rose van de borst en het kaneelbruin van kop en rug doet wel wat denken aan de grauwe klauwier, maar is toch weer heel anders. Men is het er nog altijd niet over eens, of de zwarte knevel in den wind wappert.

Wel — hij wappert — een beetje. De gele snavel fijn gepunt en eenigszins gekromd is ook met geen enkelen meezensnavel te vergelijken. En de staart, hoe lang ook, is weer een andere staart dan die van de staartmees.

Inderdaad zijn de baardmannetjes dus zeer afzonderlijke vogeltjes, even uitheemsch aandoend als wiewaal of bijenvreter. Zij bereiken dan ook in Nederland hun noordgrens, want in Sleeswijk en Holstein, waar ze vroeger wel voorkwamen, treft men ze niet meer aan. In het deel van Engeland, dat zoo veel op Holland en Friesland lijkt, zijn ze vermoedelijk door betere bescherming in den laatsten tijd iets